

Sodišče Evropskih skupnosti

Države članice so z namenom, da bi zgradile Evropo, sklenile pogodbe, ki ustanavljajo Evropske skupnosti (in pozneje Evropsko unijo) ter njihove institucije, ki na določenih področjih sprejemajo pravne predpise. Skupnosti torej same ustvarjajo svoje pravne norme, svoje zakone (uredbe, direktive in odločbe). Da bi bilo pravo spoštovano, razumljeno in v vseh državah članicah enotno uporabljano, je nujno potreben sodni organ. Ta sodni organ je Sodišče Evropskih skupnosti (SES). Sestavljajo ga tri sodišča: Sodišče (ustanovljeno leta 1952), Sodišče prve stopnje (ustanovljeno leta 1988) in Sodišče za uslužbence (ustanovljeno leta 2004).

Sodišče Evropskih skupnosti skupaj z nacionalnimi sodišči predstavlja sodno oblast Evropske unije. Njihove glavne naloge so nadzor nad zakonitostjo aktov Skupnosti, odločanje o njihovi veljavnosti ter zagotavljanje enotne razlage in uporabe prava Skupnosti. Sodna praksa Sodišča Evropskih skupnosti - skupaj s pogodbami, uredbami, direktivami in odločbami - predstavlja pomemben del pravnega reda Evropske unije.

Organizacija Sodišča Evropskih skupnosti

Sodišče Evropskih skupnosti ima sedež v Luksemburgu. Sodišče sestavlja 27 sodnikov, po en iz vsake države članice, in 8 generalnih pravobranilcev. Tako sodniki kot generalni pravobranilci morajo biti pri svojem delu neodvisni in nepristranski. V medsebojnem soglasju jih imenujejo vlade držav članic za obdobje šestih let z možnostjo ponovnega imenovanja. Izbrani so med pravniki, ki izpolnjujejo pogoje za imenovanje na najvišje sodniške položaje v svojih državah oziroma so priznani pravniki ter katerih neodvisnost je nedvomna. Slovenski sodnik na Sodišču je prof. dr. Marko Ilešič, od oktobra 2006 pa ima Slovenija tudi svojo generalno pravobranilko, tj. dr. Verica Trstenjak. Naloga Generalnih pravobranilcev je podati nepristransko in neodvisno pravno mnenje, imenovano "sklepni predlogi", v zadevah, ki so jim predložene. Sodniki izvolijo predsednika Sodišča med svojimi člani za obdobje treh let z možnostjo ponovne izvolitve. Predsednik vodi delo in službe Sodišča ter predseduje obravnavam in posvetovanjem večjih sestav. Postopki na Sodišču Evropskih skupnosti potekajo v jeziku, ki se uporablja v tožbi oz. v jeziku postopka nacionalnega sodišča, delovni jezik pa je francoščina.

Sodišče lahko odloča na občni seji, v velikem senatu (trinajst sodnikov) ali v senatih treh oziroma petih sodnikov. Na občni seji odloča v posebnih primerih, določenih s Statutom Sodišča (če odloča o razrešitvi evropskega varuha človekovih pravic ali komisarja, ki ni izpolnil svojih obveznosti, itd.), in kadar meni, da je zadeva izjemno pomembna. Druge zadeve obravnavajo senati petih ali treh sodnikov. Predsedniki senatov petih sodnikov so izvoljeni za tri leta, predsedniki senatov treh sodnikov pa za eno leto.

V pomoč Sodišču Evropskih skupnosti, da bi se le-to uspešneje spopadlo s številnimi predloženimi zadevami ter zaradi boljše pravne zaščite državljanov, je bilo leta 1988 ustanovljeno Sodišče prve stopnje. To sodišče, ki je del Sodišča Evropskih skupnosti, je odgovorno za odločanje o nekaterih vrstah zadev, zlasti o tožbah zasebnikov, podjetij in nekaterih organizacij, ter o zadevah, povezanih s konkurenčnim pravom in socialnimi pravicami. Sestavlja ga 27 sodnikov, po en iz vsake države članice, ki jih soglasno imenujejo vlade držav članic za dobo šestih let. Lahko so ponovno voljeni. Slovenski član Sodišča prve stopnje je dr. Miro Prek ([ostali člani Sodišča prve stopnje](#)). Sodniki Sodišča prve stopnje iz svojih vrst izvolijo predsednika za mandat treh let. Sodišče prve stopnje za razliko od Sodišča nima stalnih generalnih pravobranilcev. Ta naloga je lahko izjemoma zaupana sodniku.

Sodišče prve stopnje zaseda v senatih petih ali treh sodnikov, v nekaterih primerih odloča sodnik posameznik. Lahko zaseda v velikem senatu (trinajst sodnikov) ali na občni seji, kadar pravna zapletenost in pomembnost zadeve to upravičujeta.

Kot del Sodišča prve stopnje je bil ustanovljen nov sodni organ, Sodišče za uslužbence Evropske unije, ki odloča v sporih med Evropsko unijo in njenimi javnimi uslužbenci. To razsodišče sestavlja sedem sodnikov.

Pristojnosti in naloge Sodišča Evropskih skupnosti

Sodišče zagotavlja spoštovanje evropskih predpisov in skrbi za enotno razlago evropskega pravnega reda. Sodišče poleg tega vodi tudi postopke proti državam članicam zaradi neizpolnjevanja obveznosti (sproži Komisija ali posamezna država članica), postopke zaradi nezakonitega ravnanja organov EU (razglasitev delovanja za pravno ničnega), postopke zaradi opustitve dejanj, odškodninske postopke in postopke v zvezi s predhodnimi vprašanji.

Sodišče pri svojem delu sodeluje s sodišči držav članic, ki se nanj lahko oz. včasih morajo obrniti s predlogom za razlago določenega vidika prava Skupnosti, ki ga morajo uporabiti pri svojem nacionalnem postopku, še posebej če glede razlage ali veljavnosti oziroma zakonitosti aktov EU obstaja dvom. Nacionalno sodišče prekine postopek v sporu, o katerem odloča, in počaka, da Sodišče poda razlago ali odločbo o veljavnosti. Nacionalno sodišče je nato vezano na to razlago oziroma "predhodno odločbo", ki postane zavezujoča tudi za druga nacionalna sodišča, ki bi odločala o enakem problemu. Ta postopek se imenuje "postopek predhodnega odločanja". S tem se zagotavlja, da državna sodišča v istih zadevah ne razsodijo različno, torej da se zakonodaja EU v vseh državah EU razlaga in uporablja na enak način, tako da je zakon enak za vse.

Na podlagi različnih vrst tožb (tožba zaradi neizpolnitve obveznosti, ničnostna tožba, tožba zaradi nedelovanja) Sodišče nadzoruje zakonitost aktov institucij ter da države članice in institucije EU izpolnjujejo obveznosti, ki jih imajo na podlagi prava Skupnosti. Sodišče je tudi pristojno za poravnavo pravnih sporov med državami članicami EU, institucijami EU, podjetji in posamezniki.

Sodišče prve stopnje obravnava tožbe, ki so jih vložile države članice proti Komisiji in zoper določene akte Sveta (na področju državnih pomoči, ukrepov trgovinske zaščite in akte, s katerimi prenese pristojnost za izvajanje). Obravnava tudi tožbe, ki jih vložijo fizične ali pravne osebe zoper odločbe ali nedelovanje institucij Skupnosti (na primer tožba podjetja zoper odločbo Komisije, s katero mu je bila izrečena globa), ki se glasijo nanje ali ki jih neposredno in posamično zadevajo.

Evropsko računsko sodišče

Evropsko računsko sodišče (ERS) je zunanja in neodvisna revizijska institucija Evropske unije, ki nosi temeljno odgovornost za v sodobni demokratični družbi nujno zagotavljanje finančne odgovornosti pri rabi javnih sredstev. Računsko sodišče, s sedežem v Luksemburgu, je bilo ustanovljeno z Bruseljsko pogodbo 22. julija 1975, delovati pa je začelo oktobra 1977. Maastrichtska pogodba z dne 7. februarja 1992 je Evropskemu računskemu sodišču določila status institucije Evropskih skupnosti in s tem okrepila njegovo neodvisnost in avtoriteto.

Organizacija

Predsednik

Evropsko računsko sodišče vodi predsednik, ki ga iz svojih vrst izvolijo člani Sodišča. Predsednikov mandat traja tri leta, z možnostjo ponovne izvolitve. Njegova vloga je vloga *primus inter pares* - prvega med enakimi. Predseduje zasedanjem Sodišča in skrbi za izvajanje sklepov Sodišča ter primerno vodenje institucije in njenih aktivnosti. Predsednik nadalje predstavlja ERS v vseh zunanjih odnosih.

Evropsko računsko sodišče sestavlja po en član iz vsake države članice. Člane imenuje Svet Evropske unije, po posvetovanju z Evropskim parlamentom in na podlagi predlogov posameznih držav članic. Člani Sodišča so izbrani izmed oseb, ki delujejo ali so delovale v okviru zunanjih revizijskih organov, ali pa so posebej usposobljene za to službo. Mandat članov traja šest let, z možnostjo ponovnega imenovanja. Člani opravljajo svoje naloge popolnoma neodvisno in v splošnem interesu Evropske unije.

Člani zasedajo kot kolegij, ki je glavni organ odločanja institucije. Njegovi člani sprejemajo revizijska poročila in mnenja z večinskim glasovanjem. Vsak član je odgovoren za izvajanje revizijskih nalog, ki so opredeljene v letnem delovnem programu Sodišča. Pri teh nalogah mu pomagajo strokovni sodelavci. Delo Sodišča je organizirano po revizijskih skupinah s specializiranimi oddelki, ki pokrivajo različna področja proračuna in pripravljajo predloge, na podlagi katerih Sodišče sprejema odločitve. Sodišče vsakega člana dodeli v eno izmed skupin, kateri predseduje "doajen", ki ga iz svojih vrst za dveletni mandat izvolijo člani skupine. Doajen v dogovoru z drugimi člani skrbi za nemoteno delovanje skupine in njenih oddelkov. Sodišče ima tudi upravni odbor, ki je sestavljen iz članov vseh revizijskih skupin in je odgovoren za administrativne postopke, pri katerih je potrebna uradna odločitev Sodišča.

Generalni sekretar

Generalni sekretar je najvišji uradnik v instituciji. Imenuje ga Sodišče. Odgovoren je za osebje Sodišča in upravo, strokovno usposabljanje in prevajalsko službo, ki jo sestavljajo oddelki za vsak uradni jezik EU. Evropsko računsko sodišče ima okoli 800 uslužbencev - revizorjev, prevajalcev in administrativnih delavcev iz vseh držav članic.

Naloge in pristojnosti Evropskega računskega sodišča

Naloga Evropskega računskega sodišča je neodvisno revidiranje zbiranja in porabe sredstev Evropske unije, ob tem pa tudi ocenjevanje, kako institucije EU to delo opravljajo. Sodišče skuša pri svojem delu prispevati k večji preglednosti in odgovornosti pri upravljanju sredstev Evropske unije, k izboljševanju finančnega poslovanja in upravljanja sredstev Evropske unije na vseh ravneh in državljanom EU zagotoviti, da bodo sredstva Evropske unije čimbolj smotrno porabljena. Evropsko računsko sodišče je pri svojem delu neodvisno od drugih institucij EU in nacionalnih vlad. Svobodno izbira teme svojih revizij, svoj revizijski pristop ter odloča o tem, kako in kdaj bo predstavilo svoje pripombe ter objavilo ugotovitve. Evropsko računsko sodišče:

- revidira računovodske izkaze vseh prihodkov in odhodkov splošnega proračuna Evropske unije in, če ni določeno drugače, vseh organov in agencij, ki jih je ustanovila Unija;

- preverja, ali so bili vsi prihodki prejeti in ali so vsi odhodki nastali zakonito in pravilno ter ali je bilo finančno poslovanje dobro; se pravi, ali je upoštevalo načela gospodarnosti, učinkovitosti in uspešnosti;
- podaja letno poročilo, ki vsebuje pripombe v zvezi z izvrševanjem proračuna Evropske unije za vsako proračunsko leto in vključuje izjavo o zanesljivosti (DAS) poslovnih knjig Evropske unije za tisto leto, ter pravilnosti poslovnih dogodkov, povezanih s temi poslovnimi knjigami;
- lahko kadar koli v obliki posebnih poročil podaja pripombe o določenih vprašanjih, ki si jih izbere;
- poroča o primerih nepravilnosti ali sumov goljufij, ki jih odkrije pri svojem revizijskem delu;
- podaja formalna mnenja o predlogih za zakonodajne akte Skupnosti finančne narave;
- lahko svetuje v zvezi s katerim koli predlogom za ukrepe s področja boja proti goljufijam;
- z objavo revizijskih poročil in mnenj pomaga Evropskemu parlamentu in Svetu EU pri izvajanju ene od njunih nalog, tj. nadzoru nad izvrševanjem proračuna Evropske unije.

Sodišče ima pravico dostopa do vseh podatkov, ki jih potrebuje za izvedbo svojih nalog. Revizije Sodišča so lahko opravljene na kraju samem v institucijah Evropske unije, v prostorih organov ali pravnih oseb, ki v imenu Unije upravljajo s sredstvi, ter v državah članicah in upravičenkah na vseh ravneh uprave, vse do končnega prejemnika sredstev EU. Sodišče nima sodnih pristojnosti, zato njegova poročila in mnenja niso pravno zavezujoča. Vendar pa delo Sodišča služi za izboljšanje finančnega poslovanja tistih, ki so odgovorni za predpisovanje, upravljanje in vodenje programov in financ EU ter z namenom, da bi državljanom Unije zagotovilo kar največjo dodano vrednost.

Nadzoru Računskega sodišča so podvržene institucije Skupnosti in države članice kot tudi vsi organi, ki upravljajo s prihodki ali izdatki v imenu Skupnosti, in vse fizične ali pravne osebe, ki so bile deležne plačil iz proračuna Skupnosti. Sodišče za izvajanje svojih nalog preveri dokumentacijo vsake osebe ali organizacije, ki upravlja prihodke ali odhodke EU. Pogosto izvaja preglede na kraju samem. Nadzor v državah članicah se izvaja v sodelovanju s pristojnimi nacionalnimi ustanovami in službami, ki morajo Računskemu sodišču predložiti vse zahtevane dokumente ali podatke. Tako revizorji pogosto obiščejo in preverijo druge institucije EU, države članice in vse države, ki prejemajo finančna sredstva EU. Čeprav delo Sodišča v veliki meri zadeva denar, za katerega je odgovorna Komisija, dejansko 90 odstotkov teh prihodkov in odhodkov upravljajo nacionalni organi.

Računsko sodišče samo po sebi nima nobenih pravnih pooblastil. Če revizorji odkrijejo goljufije ali nepravilnosti, o tem obvestijo [Evropski urad za boj proti goljufijam \(OLAF\)](#). Kljub temu ima Evropsko računsko sodišče tudi pravico, da se obrne na Sodišče Evropskih skupnosti z namenom zaščititi svoje posebne pravice, ki jih ima glede na druge institucije EU.